

Mit ad jövőre a kereskedelemnek a kohó- és gépipar?

A KGM a szokásosnál jóval előbb megállapodott az Országos Terhivatallal és a Belkereskedelmi Minisztériummal a közszükségleti cikkek jövő évi szállításáról. Már csak néhány kisebb kérdés vár tisztázásra.

1966-ban mintegy 5,4 milliárd forint értékű közszükségleti cikket készít a belkereskedelem részére a kohó- és gépipar, körülbelül annyit, mint az idén. Ennél a mennyiségénél azonban valójában jóval több kerül majd forgalomba, mert külföldről is hoznak majd be különféle háztartási berendezéseket. Jövőre a többi között 75 000 hűtőszekrényt, 10 000 padlókefét, 170 000 mosógépet, az idei 60 000 helyett 90 000 centrifugát, 21 000 helyett 35 000 gáztűzhelyet kap a hazai kereskedelem a kohó- és gépipartól.

A legtöbb háztartási gépből ki tudják elégíteni az igényeket, sőt néhány cikkből, mint például porszívóból, padlókeféléből az ideighez képest némileg csökkenteni kellett a tervszámokat, mert egyelőre bőségesen van belőlük raktáron. Más gyártmányokból, különösen villany- és gáztűzhelyből viszont a tervezettnél többet is

átvenne a kereskedelem, de az ipar nem bírja ilyen mértékben növelni termelését. Jövőre például 35 000 gáztűzhelyet szállít a KGM a belkereskedelemnek, 14 000-rel többet, mint az idén, valószínűleg azonban ez a mennyiség is kevés lesz. Továbbra is hiánycikk lesz a csupaszem delta televízió, s nem tudják teljes egészében kielégíteni az igényeket sodronyfalonból sem. Viszont a lakosság igényeinek megfelelően bővítik az áruk választékát, korszerűbb formákat alakítanak ki. Forgalomba kerülnek például olyan modern vonalú zománczott edények, amelyeket tálként is fel lehet használni. Új formát kapnak az autósziponok, korszerűsítik a centrifugát.

Az ipar gyártmányfejlesztési programjában szerepel 5, 6, 10 és 12 literes vízmelegítő kialakítása, egyik részük földgáz, a másik típus pedig propán-bután gáz felhasználására. 170-, 180- és 200 literes nagyméretű hűtőgépek gyártását is tervezik. Az azonban még nem bizonyos, hogy az említett vízmelegítők és hűtőgépek már jövőre forgalomba kerülhetnek. (MTI)

Téli vakáció a rádióban

Sokoldalú, sürített műsorprogramot állított össze a rádió ifjúsági- és gyermekosztálya a téli iskolai szünet idejére. Az ifjú hallgatók — koruknak megfelelően — mesejátékok, rádiójátékok, gyermekoperák, színdarabok, szórakoztató műsorok között válogathatnak kedvükre.

Már december 23-án megkezdődik ez a koncentrált műsorokozat: a világhírű orosz költő, Puskin egyik legszebb meséjét, a *Mese Szaltán cárról* címűt hallgathatják a gyerekek hangszalagról a magyar színháztörténet felejthetetlen alakjának, Bajor Gizinek tolmácsolásában.

December 24-én a kiváló angol zeneszerző, Benjamin Britten 1948-ban szerzett gyermekoperáját, *A kis kéményseprőt*-t közvetítik, olyan rangos operaénekesek közreműködésével, mint Sándor Judit, Palánky Klára, Házy Erzsébet, Külkei László és Kishegyi Árpád.

A serdülő fiatalok bizonyára örömmel veszik tudomásul, hogy a *Nagy Hoggarty-gyémánt* címmel a 19. század egyik legnagyobb realista regényírójának, Thackeray-nek regényét is bemutatja a rádió január 6-án és 7-én — Zolnay Vilmos átírásában. A *Király sakkozni* és a *Köszegi példa* címmel Hegedűs Géza két történelmi tárgyú művének bemutatására is készült a kiemelkedő szereplőgárda: Gábor Miklós, Ungvári László, Szendrői József, Váradi Hédi és a többiek.

Jubiláló művészegyüttesek

A tízéves „Szeged” ünnepi műsora

Az EDOSZ idén jubiláló Szeged népi együttese tíz esztendővel ezelőtt, tehát akkor alakult, amikor a néptánc-mozgalom fejlődésének csúcspontján állt. 1955-ben éppen tíz év telt el a felszabadulás óta, s ez a műkedvelő mozgalom, mely még a felszabadulás előtt kezdődött, de csak utána kapott igazí lendületet, akkorára felért a csúcspontjára; megvalósította lehetőségeit. Mindez, ami ebben a tízezeret megmozgató műkedvelő munkában benne rejlett, 1955-re teljesen és tökéletesen kibontakozott. Akkor ugyan még nem látszott, hogy a néptánc hagyományos formája már felélte tartalékait. Az EDOSZ népi együttese is egymás után aratta hazai és külföldi sikereit. Néhány év után azonban mégis jelentkeztek a válság tünetei; mindenki valami mást akart. Nemcsak a közönség, hanem maguk az együttesek is érezték, hogy munkájuk, tevékenységük valahol megrekedt. Akármint csináltak, mind korábbi munkájuk egyszerű variációjának tűnt.

Mindezt maga az EDOSZ Szeged népi együttese is szinte kézzelfoghatóan tapasztalhatta. Nem lett volna azonban ez az együttes az, ami volt, az a nyugtalan, kísérletező, sokat akaró társaság, ha ebbe belenyugszik. *Kutatni, kísérletezni kezdett*, hogy megtalálja azt az új utat, amely a fejlődés eddig ismeretlen szakaszait nyitja meg előtte. Nem félve a kudarcoktól, bátran és határozottan kereste a kibontakozás lehetőségeit. Nem titok, hogy sokáig nem találta meg: a kísérletek erőfeszítései nem mindig jártak sikerrel.

Fennállásuk tizedik évfordulója alkalmából rendezett műsoruk azonban, amelyet hétfőn este mutattak be a Szegedi Nemzeti Színházban, azt bizonyította, hogy a sokesztendő és fáradhatatlan kísérletezés, útkeresés végül is meghozta gyümölcsét. Az EDOSZ rátalált a helyes útra, arra az útra, amelyen járva ismét visszaszeresheti a közönség elvesztett érdeklődését.

Milyen ez az új út? A néptáncmozgalom a kezdet kezdetén a népi táncokat a maguk hamvasságában, érintetlenségében vitte színpadra. Amikor aztán ezek a lehetőségek kimerültek, s a közönség közömbössé vált az állandó ismétlések és variációk iránt, a mozgalom a fejlődés újabb állomásait kereste és meg is találta. Ebben a szakaszában a néptáncmozgalom már nem elégedett meg a népi táncok szimpla színpadra vitelevelével, hanem többet akart: dramatikus táncokat mutatott be. Olyan táncokat tehát, amelyek vagy valamilyen történetet, megszerkesztett cselekményt, vagy pedig valamilyen érzést, lelkiállapotot vittek színre. Azonban ez sem hozott minden tekintetben megnyugtató eredményt. A fejlődés

A hagyományos néptánc

(Somogyiné felvétele)

Es az újdonság: a Bartók-zenére írt stílizált népi balett...

dés legújabb állomása: a műzenére írt, népi elemekből épülő, de önálló tánckompozíció.

Az EDOSZ népi együttese, amely hosszú évek kísérletező és kutató munkájával jutott el eddig, jubileumi műsorával keresztmetszetet adta ennek a fejlődésnek. Olyan nagyszerű régebbi darabok szerepeltek ebben a műsorban, mint például a Mezey Károly koreográfiájával és dr. Waldmann József zenei összeállításával színpadra vitt *Eladósorban* című tánckompozíció, mint Lutor Gyula és Stanics Béla Pocsaji legényese, valamint a nagyszerű Szeged felől, Mezey és Waldmann pompás közös munkája.

A legnagyobb figyelmet persze érthetően a legújabb fejlődési fok, a műzenére írt stílizált népi tánc keltezte. Bartók Béla *Hajnal, Este a székelyeknél* és *Medve* című művének zenéjére mutatta be ezeket a produkcióit az együttes. A koreográfiát Lutor Gyula írta. A tánc, amit láttunk, nem népi táncolás, nem is egy történetes dramatikai feloldozása, hanem egy *dramai telítettségű indulat, egy felkocogott lelkiállapot* és *érezelmvilág* kivetítése a tánc nyelvén, a tánc eszközeivel. A jelmezek fekete-fehér egyszerűsége, a mozdulatok drámai indulatossága és népből világát idézte, de nem

a népi idill felbomlásának szemszögéből, hanem valami egészen modern látásmódból.

A közönség meleg elismeréssel fogadta a szokatlan kompozíciót. Nagyon elismeréssel, mint valami lehetett volna. Mégis, nyugodtan mondhatjuk, hiba lenne a műfajnak ezt az újdonságát kizárólagossá tenni. Ennek a többivel együtt kell szerepelnie az EDOSZ együttesének műsorában is. Mert ez csak egy lehetőség. Jogosultságát nem szabad monopolizálni, egyeduralommá változtatni.

Annál inkább, mert az együttes új produkcióiból azok is szép sikert, meleg elismerést arattak, amelyek a hagyományokhoz közelebb álló módon kíséreltek meg újat adni. Közülük mindenképpen a Lutor Gyula koreográfiájára előadott férfias erejű *Virtusból* című kompozíciót említjük, valamint Lutor, Mezey, Waldmann és Stanics közös munkáját, az először itt előadott *Pályaváltást*.

A nagyszerű jubileumi műsorban közreműködött még Pávó Ferenc és Bús Ferencné szólóénekesek, valamint a kamarakórus és az együttes népi zenekara, Kovács József és Rajta János vezetésével.

O. L.

Csohány Kálmán kiállítása

Az emberi érzelmeket és gondolatokat talán egyetlen képzőművészeti műfajjal sem lehet oly lenyűgöző egyszerűséggel kifejezni, mint a papírlapon fektetett kigyó, szeszélyesen futó rajzvonallal. Ezek a halatlanul változatos mozgásvariációk, grafikuszsámot tartó kéz alakító tevékenysége által formálódnak és híven színesítik az ábrázolóművész közönlívóját. Meggyőzően bizonyítja ezt Csohány Kálmán, budapesti Munkácsy-díjas grafikus tarlata is, mely ezúttal a szegedi múzeum képtárában került a Múcsarnok által, megrendezésre.

Csohány, lelki történéseket kutató, idegszál érzékenységű vonalhálóival, a tudatvilág rejtett jelenségeit is felszínre képes hozni. Egy-egy évszakhoz kötődő tovatűnő hangulat (Ősz), vagy eüillanó élmény (Nyári emlék), soha vissza nem térő varázsának megragadása, éppoly elmélyülten foglalkoztatja, mint az örök párellentétet képező élet és halál, alig megválaszolható misztériumának költői eszközökkel való szimbolizálása (Az öregség két arca). Kötetlen stílusú, fantáziadús kompozícióinak némelyikén, a felemelkedni törekvő — de sokszor ellenállásba ütköző — emberi szellem küzdelmes diadalvágát, a rézkarc par excellence nyelvén, szuggesztíven fejezi ki. E poétikus áttéleltettségű ábrázolások tartalmi jelentésük szerint, hol tragikusan lesújtó (Bezárt kapuk), hol örömtelien győzelmes (Szárnyas lovas) érzést keltenek bennünk.

Bemutatott műveinek egy része tollal vagy ecsettel spontán könnyedséggel létrehozott tusrájz. Alkotásainak többsége azonban mélynyomásos eljárással készített rézkarc, mely műfajilag a legkorszerűbb hangot megütő grafikai technikának tekinthető. Előadásmódja — bár mindig az adott tartalom lényege határozza meg — mégis akár a nyitott, szabad vonalvezetésű lapjai, akár a tónusos, fény-árnyék kontrasztokra épített ábrázolási, szemléletes kapcsolódó egyéni zamattal töltődik meg. Óvatos maradtással, lehetőleg finomságokat sikerült elérnie, más-

kor viszont a hangsúlyosan érzékeltetett vonalárkok, bársnyos melegségűekké válnak. Esztétikai élvezetünket, a hegedűszólóhoz hasonló, tisztán csengő vonalutamat adja, melynek puha „zenei aláfestést”, a sötét és világos grafikai mezők amorf együttese nyújt.

Csohány filozófáló alkotásainak szemlélése közben megszilárdul tudatunkban az a tény, hogy az ember testámvoltában éppoly alkatrésze a világnak, mint a szerves lények vagy az élettelen tárgyak bármelyike (A négy elem). A materiális valóság fölé szellemünk révén emelkedünk. De a tudomány nyomán óriási mechanizmussá fejlődött civilizáció, nem választhatja el a modern embert, a természet ősi közösségétől. Éppúgy érdeklődéssel kell figyelnünk a kozmikus mennyibolozatot (Csillagok és emberek), mint a fák mellett elhúzó szárnyasok röptét (Madársorozat). A

jelenségek és tünemények értelmét vizsgálva, s önmagunk helyét keresve a világban szükséges élnünk.

A kiváló grafikusművész lapjai néha vizionáriusan mesészerűek. Légből alászálló, pallókat tartó angyalai (Látogatás), valamint térben lebegő lányfigurái (Ég és föld), hol belső világunk, lelkiismeretünk ítelőereje utalnak, hol pedig a természeti valóság törvényszerű összefüggéseit példázzák, mindkét esetben látomásos, jelképszerű felfogásban. Rajzainak alakjai általában egyszerű, hegyvidéki parasztok. A falusi nép hitét, érzés- és gondolatvilágát Csohány jól ismeri, sőt magát közéjük tartozónak vallva, földijeinek gyermeki hagyományait (Betelehemelek), vagy szülőhelyének szívébe vésődött környezetét (Pásztorjé temető), ki nem hűlő humánussal és a pásturművészek kezével jeleníti meg.

Szeles Zoltán

Mezőgazdasági Könyvbarátok Köre alakult

A könyv és olvasók, a tudomány és termelés kapcsolata szorosabb tételének szerencsés formáját találta meg a Mezőgazdasági Könyv- és Folyóiratkiadó Vállalat azzal, hogy megszervezi a Mezőgazdasági Könyvbarátok Körét.

E kezdeményezéssel a kiadó megteremti annak lehetőségét, hogy az új szak-könyveket időben, központi irányítással kaphassák kézhez a szakemberek, s a mezőgazdaság területén dolgozók. A könyvbarátok köre tagsági igazolványával rendelkezők terítés nélkül kapják kézhez a kör tájékoztató kiadványait; megküldik nekik a könyvkiadási terveket, s ezek alapján ritkaságokra vagy kis példányszámú művekre is előrendelési joguk van, 15 százalékos kedvezményvel; előjegyzés esetén biztosítják számukra ezeket a szak-könyveket, továbbá, évente legalább négy, összesen 100 forint értékű könyv készpénz-vásárlásának igazolásával megküldik számukra a

Kör Évkönyvét. A tagok az ajándékkönyvet a betéllap ellenében minden év decemberének 1. napjától a következő év februárjának 28. napjáig vehetik át az ellátó könyvesboltban.

Ennek az eszmei, baráti mozgalomnak bárki tagja lehet, aki érdeklődik a mezőgazdasági szakirodalom iránt. A tagok nem fizetnek tagsági díjat, tagsági igazolvány azonban — levélben — kérnük kell a Kör Központjában — a kiadóban: Budapest, Báthori u. 10. szám alatt.

A Kör legfontosabb célkitűzése, hogy a szakkönyvek zökkenőmentesen jut-hassanak el azokhoz, akiknek szólnak. A tagok aktív részvétele — tanácsaik, kiadványszámok tolmácsolása — megfelelően alakíthatja a mezőgazdasági könyvkiadás irányját, s befolyásolhatja a megjelenő szakkönyvek számát is. A tematikai tervet a jövőben a kiadó a tagok javaslatai, észrevételei, személyes figyelembevételével állítja össze.

Az egyetemi énekkar hangversenye

Negyvenéves fennállását ünnepelte a József Attila Tudományegyetem Énekkara az egyetem Dugonics téri disztermében hétfőn este.

Az ünnepi hangversenyt megelőzően dr. Mezősi József egyetemi docens, az énekkar tanácselnöke jubileumi emlékkiállítás nyitott meg az aula előterében. A kiállítás — melyet dr. Devich Andor és Vágóölygyi András rendezett — érzékeltes képet nyújt az énekkar múltjáról, melyben nehéz periódusok váltakoztak sikeres esztendővel. Egyebek között láthatók a térióban dr. Dohányi Ernő elismerő sorai 1940-ből amikor 15 éves fennállását ünnepelte az együttes, az 1948-ban Budapesten rendezett első nemzetközi munkácskorus hangversenyén való szereplés dokumentuma, s az 1947-es svájci és ausztriai, valamint az 1963-ban rendezett lengyelországi hangver-

senykorút emlékei, plakátok, nyilatkozatok, elismerő kritikák.

A hétfő esti ünnepi hangverseny első számaként Kodály: Cohors generosa című művét adták elő az énekkar jelenlegi tagjai, az egyetem Ságvári Endre gyakorló gimnáziumának és általános iskolájának növendékeivel együtt — az egykori énekkari tagok tiszteletére. Az együttest az énekkaral immár több mint negyedszázada odaadó munkával foglalkozó Kertész Lajos egyetemi énektanár vezényelte. Az egyetemi énekkar Monteverdi: Ünnepejünk, Palestrina: Pleni sunt coeli, valamint Mendelssohn: Búcsú az erdőből című tolmácsolásáért is meleg ünneplésben részesült az aulát zsúfolásig megtöltő közönség részéről.

Forró sikert aratott, percekig tartó vastapsban rész-

sült az ünnepélyen fellépő Szalma Ferenc, az Állami Operaház kiváló énekes, az Egyetemi Énekkar volt tagja. Különösen a Don Carlos és a Nabucco című operák-ból való áriák előadásával ragyogtatta kivételes képességeit; áradó-telt, erőteljes basszusa pompásan érvényesült.

A kitűnően intonáló énekkar különösen Bartók: Jóságigéző, Kodály: Süket sógor, Ligeti: Pletykázó asszonyok, Kodály: Haragszó, és Béke-dal, Bárdos György: Tavasz köszöntő, Vavrincez: Tavasz nóták és Matvejev: A gámbokhoz című műveinek tolmácsolásával jeleskedett a továbbiakban. Zongorán kísért Kertészné Kain Kató, a műsorvezető Klemm Márta volt, aki kedvesen adta elő dr. Varga Károly Ünnepejünk című alkalmi köszöntő versét is.

D. E.